



КАФЕДРА ТЕОРІЇ МУЗИКИ

СИЛАБУС

МУЗИЧНА РИТМІКА (ВИБІРКОВА ДИСЦИПЛІНА)

Освітній рівень	I освітньо-професійний	Курс	II
Ступінь освіти	Бакалавр	Семестр	3
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	ECTS	4
Спеціальність	025 Музичне мистецтво	Аудиторних годин	32
Освітньо-професійна програма	Фортепіано, орган; Академічний спів; Хорове та оперно-симфонічне диригування; Музикознавство; Оркестрові струнні інструменти; Оркестрові духові та ударні інструменти; Музичне мистецтво естради та джазу	Лекції	16
		Семінари	–
		Практичні	16
		Індивідуальні	–
		Самостійна робота	88
		Семестровий контроль	Залік, 3 семестр

Інформація про викладача	
ПІБ, посада	Каширцев Руслан Геннадійович, викладач
Профіль викладача	http://num.kharkiv.ua/assets/img/structure/faculties/composition/Kashirzev.pdf
e-mail	ruslan.kashyrtsev@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни.

Силабус навчальної дисципліни «Музична ритміка» складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів. Силабус укладено відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчання. Силабус визначає обсяги знань, які здобувачі повинні опанувати відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення

навчального матеріалу дисципліни «Музична ритміка», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень.

Метою навчальної дисципліни є: розширення діапазону слухових уявлень здобувачів; ознайомлення із різними системами ритмічної організації в музиці; удосконалення ритмічного мислення; здобування навичок з розшифровування ускладнених ритмічних візерунків та їхнього коректного та / або адаптованого до умов сучасної музичної нотації запису; здобуття та / або удосконалення навичок із ритмічного імпровізування та генерації ритмічних візерунків у різних жанрово-стильових сферах.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми «бакалавр», студенти повинні **знати**:

- загальні історичні аспекти розвитку ритміки та практичні можливості різних ритмічних систем в академічній музиці минулого та сучасності;
- мати базові уявлення про улаштування ритміки в народній музиці різних країн світу;
- особливості ритмічних систем різних напрямів джазової та естрадної музики минулого та сучасності;
- основи теорії композиційного ритму в музиці та засади стиле- та жанротворення засобами ритму;
- оволодіти знаннями щодо методів роботи із ритмом в різних композиторських техніках ХХ століття.

Уміти:

- використовувати вивчені ритмічні системи минулого та сучасності під час виконання, аналізу, написання музики;
- застосовувати набуті слухові уявлення та оволодіти новими навичками сприйняття та відтворення ускладнених ритмічних візерунків на слух та під час читання нот;
- задіювати теоретичні засади теорії композиційного ритму та знання стиле- та жанротворчих властивостей ритмічних візерунків;
- ритмічно варіювати / імпровізувати та записувати генеровані ритмічні візерунки у певній жанрово-стильовій парадигмі;
- орієнтуватися та вміти користуватися засобами роботи з ритмом в різних композиторських техніках ХХ століття.

Здобуті знання та уміння забезпечують формування таких **компетентностей**, зокрема, *загальних компетентностей*:

- ЗК1. Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК6. Навички міжособистісної взаємодії.

- ЗК7. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК12. Здатність працювати автономно.
- ЗК13. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
- ЗК14. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК15. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК16. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК17. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальних (фахових) компетентностей:

- СК1. Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.
- СК2. Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності.
- СК3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.
- СК4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.
- СК5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.
- СК6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.
- СК7. Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання у практичній діяльності.
- СК9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.
- СК10. Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій.
- СК11. Здатність оперувати професійною термінологією.
- СК12. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.
- СК13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

- СК14. Здатність демонструвати базові навички ділових комунікацій.
- СК15. Здатність здійснювати редакторську / менеджерську / лекторську / аранжувальну / звукорежисерську діяльність в сфері музичного мистецтва.
- СК17. Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності.
- СК18. Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

Програмні результати навчання.

- ПРН3. Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.
- ПРН4. Аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.
- ПРН5. Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.
- ПРН6. Демонструвати спроможність до самостійного дослідження наукової проблеми в галузі музичного мистецтва та написання роботи відповідно до вимог, готовність дискутувати і аргументувати власну позицію.
- ПРН7. Володіти методами опрацювання музикознавчої літератури, узагальнення та аналізу музичного матеріалу, принципами формування наукової теми та розуміння подальших перспектив розвитку даної проблематики в різних дослідницьких жанрах.
- ПРН8. Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.
- ПРН10. Володіти базовими знаннями, практичними навичками організаційної та творчої роботи з ансамблевим колективом.
- ПРН11. Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській/менеджерській/лекторській/звукорежисерській практичній діяльності.
- ПРН12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.
- ПРН13. Вміти здійснювати педагогічну діяльність.
- ПРН14. Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті/вокалу /диригування/виконавської майстерності теорії, історії музики/композиції.
- ПРН15. Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.
- ПРН17. Демонструвати аргументовані знання з особливостей музичних

стилів різних епох.

Перелік тем.

Тема 1. Вступ: деякі аспекти історичного розвитку ритміки. Природа відчуття ритму.

Тема 2. Композиційний ритм в музиці.

Тема 3. Модальні ритмоформули в європейській музиці XIII століття.

Тема 4. Аспекти ізоритмічної композиції. Ритмічна організація у мензуральній нотації.

Тема 5. Контрапунктична ритміка епохи бароко. Жанрові ритмоформули старовинної музики.

Тема 6. Ритміка класико-романтичної традиції. Композиційний ритм зразків епохи.

Тема 7. Нотація ударних інструментів. Аспекти використання ударних інструментів в ансамблевій / оркестровій музиці.

Тема 8. Ритміка естрадно-джазової музики. Ударна установка та ритм-група – стиль- та жанроутворення, функціонування в колективі.

Тема 9. Ритмічна організація латиноамериканської музиці; аспекти ритміки рок-музики та інших течій естрадної музики.

Тема 10. Ритміка в системах академічної музики XX століття: додекафонна техніка композиції.

Тема 11. Ритміка в системах академічної музики XX століття: серіалізм.

Тема 12. Методи роботи з ритмом О. Мессіана.

Тема 13. Ритміка в системах академічної музики XX століття: структуралізм, алеаторика, пуантилізм.

Форми та технології навчання.

Лекційні заняття (16 год.), практичні заняття (16 год.) та самостійна робота (88 год.); творчі завдання, аудіо- та відеопрезентації їхнього виконання.

В якості завдань для самостійної роботи: вивчення конспекту лекцій; виконання творчих завдань, для чого здобувачам необхідно використовувати набуті знання та вміти мислити незалежно.

Навчальні ресурси.

Навчання проводиться за допомогою сервісів Zoom та Google-Meet (відеотелефонний зв'язок), Google Forms (опитування, тести), Google-Drive (сховище даних). Для забезпечення освітнього процесу додатково використовується навчальна платформа, призначена для створення персоналізованих навчальних середовищ – Moodle; платформа використовується на основі ліцензії GNU General Public License.

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у групи з навчальної дисципліни у сервісах Viber, Telegram тощо.

Система оцінювання.

Кількість балів	Національна шкала	ECTS шкала
90-100	Відмінно	A
82-89	Добре	B
75-81	Добре	C
64-74	Задовільно	D
60-63	Задовільно	E
35-59	Незадовільно	FX
1-34	Незадовільно	F

Критерії оцінювання знань здобувачів освіти.

90–100–А– відмінно. Засвоєння програми курсу в повному обсязі на належному якісному рівні.

82–89–В– добре. Засвоєння програми курсу в повному обсязі із деяким зменшеним показником якості опанування дисципліни в окремих питаннях.

75–81–С– добре. Повне засвоєння програми курсу із зменшеним показником якості опанування матеріалу; або засвоєння дисципліни на високому рівні якості, але з деякими пробілами.

64–74–D– задовільно. Програма курсу засвоєна повністю на середньому рівні; або на достатньо доброму загалом, але із певними пробілами.

60–63–E– задовільно. Програма курсу засвоєна повністю на посередньому, поверхневому рівні; або на високому рівні щодо певних тем курсу зі значними пробілами стосовно інших.

35–59–FX– незадовільно (з можливістю повторного складання). Програма курсу засвоєна фрагментарно, немає належного орієнтування та обізнаності в матеріалі курсу.

0–34–F– незадовільно (з обов’язковим повторним вивченням дисципліни). Програма курсу не засвоєна, або є присутнім поверхневий рівень ознайомленості із окремими складовими програми – рівень знань та вмінь не є достатнім для констатування наявності обізнаності у матеріалі курсу.

Інклюзивне навчання.

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

Неформальна освіта.

У межах вивчення навчальної дисципліни передбачається участь здобувачів освіти у міжнародних та вітчизняних наукових конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах, мистецьких конкурсах та фестивалях, відвідування культурно-мистецьких заходів тощо.

Політика курсу.

Робота в курсі має відповідати вимогам «Положення ХНУМ імені І. П. Котляревського про академічну доброчесність» <http://num.kharkiv.ua/share/docs/normat1%8C.pdf> та «Кодексу академічної доброчесності ХНУМ імені І. П. Котляревського» <http://num.kharkiv.ua/share/docs/normat/%96.pdf>).

Рекомендована література.

1. Завалко К., Фір С. Основи орф-педагогіки: навчально-методичний посібник. Чернігів, 2018. 162 с.
2. Ігнатченко Г. Ритмо-фактурний комплекс музичного твору: теоретичні передумови дослідження. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*. 1999. Вип. 10. С. 3–16.
3. Клебанов Д. Лекції з інструментування: навчальний посібник. Харків : Естет Принт, 2019. 80 с.
4. С. Шип. Музична форма від звуку до стилю : навчальний посібник. Київ : Заповіт, 1998. 368 с.
5. Diouf, M., Mamadou, I. Rhythms of the Afro-Atlantic World: Rituals and Remembrances. Ann Arbor : University of Michigan Press, 2010. 292 p.
6. Early Music Sources. *YouTube* : канал. URL: <https://www.youtube.com/c/EarlyMusicSourcescom> (дата звернення: 30.08.2022).
7. Edlund, L. Modus Novus. Studies in reading atonal melodies. Stockholm : Nordiska Musikforlaget, 1964. 111 p.
8. Haines, J. Eight Centuries of Troubadours and Trouveres: The Changing Identity of Medieval Music. Cambridge University Press. 347 p.
9. Kohoutek, C. Tehnika Komponovanja U Muzici XX Veka. Beograd, 1984.
10. Mehegan, J. Tonal and Rhythmic Principles: Jazz improvisation I. New York : Watson-Guption Publications, 1984. 223 p.
11. Messiaen, O. The Technique of My Musical Language. (Translated by J. Satterfield). Paris : Alphonse Leduc, 1956. Vol. 1. URL: [scribd.com/document/355450046/Messiaen-Olivier-The-Technique-of-My-Musical-Language#](https://www.scribd.com/document/355450046/Messiaen-Olivier-The-Technique-of-My-Musical-Language#)
12. Samson, J. Music in the Balkans. Leiden–Boston : Brill, 2013. 729 p.
13. Xenakis, I. Formalized Music: Thought and Mathematics in Composition. Hillsdale, NY : 1992. 387 p.